

ORELL FERENC JÁNOS

Civil szemmel a romák megismeréséről, illetve ügyfélkezelésük tapasztalatairól és más kérdésekről

Magyarországon honos népcsoportok: a bolgár, a cigány, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán.¹

Míg a romák kivételével a többi tizenkét népcsoporttal nincs különösebb gondja a többségi társadalomnak, addig a társadalom nagyobb részét a romák tekintetében általános ellenszenv (idegenkedés, előítéletek, gyűlölet) jellemzi. A romákról alkotott negatív vélemények elsősorban a megismerésük hiányából fakadnak. A magyar emberek például a színes bőrtükről, indiánokról sokkal többet tudnak, mint a köztünk élő romákról. A romák megismerése azért is elengedhetetlen, hiszen ők is részesei a nép hatalmának: államalkotó tényezők.

Ők a legnépesebb és a legfiatalabb kisebbség, a „cigányság integrációja és az együttműködés döntő hatással lesz a következő évtizedekre”².

Kutatások jelzik, hogy ha nem történik jelentős változás, a következő harminc évben ekképp alakulnak a demográfiai arányok (táblázat).

A demográfiai arányok múltbeli és várható alakulása

nemzetiség	1976	1999	2015	2030
roma	300 000	5 800 000	1,0-1,6 millió	1,4-3,2 millió
magyar	11 000 000	10 200 000	9 400 000	8 600 000

A táblázatból látható tendencia szerint a roma népesség aránya 15 százalékkal emelkedik, a magyar népesség száma pedig 18 százalékkal csökken. 2030-ban a roma etnikai csoport létszáma eléri Magyarország népességének 30-35 százalékát.³

A roma népesség társadalmi beilleszkedését gátló számos negatívuma közül hangsúlyozottan a többségi társadalom irántuk megnyilvánuló fékezhetetlen előíté-

1 A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. tv. 61. § (1) bek.

2 Nagy N. Péter – Tóth Ákos: Solyom László: A cigányság az ország testének része. Népszabadság, 2009. február 28. <http://nol.hu/archivum/lap-20090228-20090228-34>

3 Boda József: Faji megkülönböztetés, bűn és etika a magyar rendőrségnél a XXI. században. Európai Roma Rendvédelmi Bajtársi Közhazsnú Egyesület, 2008, 88. o.

letét, gyűlöletét emelném ki, no, persze ezeknek megjelenésük pillanatától történelmi gyökereik vannak.

Idevonatközön figyelmet érdemel Sályom László Népszabadság-beli nyilatkozata: „A többségnek javasolom, hogy próbálja elképzelni, milyen lehet kisebbségi helyzetben élni.”⁴ Majd így folytatta: „Szükség volna arra, hogy a többségi társadalom legalább néhány alapvető tényrt tudjon a cigány társadalom nyelvi, kulturális, gazdasági tagozódásáról. Tudás nélkül valóban sztereotípiák és előítéletek maradnak.”⁵

Egy a romaellenesség következményeire irányuló felmérés további veszélyekre hívja fel a figyelmet. A 2009 februárjában a Medián által a HVG részére készített elemzésből kiűnik, hogy a lakosság eddig is erős romaellenessége mellett a romákkal kapcsolatban pró vagy kontra történő véleményalkotás kezd szervešülni a szavazók politikai indíttatásában.⁶ Mindez azonban – kutatói elemzés szerint – még nem jelenti, hogy messzemenő következményekkel kellene számolni, mégis figyelemfelhívó. A kezdetet folytatás követi – legalábbis általában. A végkifejtet azonban megelőzhető – most még.⁷

Több évtizedes ügyészi pályafutásom alatt megtapasztaltam, hogy a büntetőügyekben eljáró különböző hatóságok (rendőrség, ügyészség, bíróság, büntetés-végrehajtás, gyámhatóság stb.) ügyintézőinek nem lenne mellékes a romák megismerése, amikor – kliensként, veszélyeztetettként, deviánsként, jogsértőként – roma felnőttekkel és gyermekekkel kell kapcsolatot teremteniük, kommunikálniuk, az ügy lényege tekintetében elfogadható, tárgyyszerű képet kapniuk.

Már évtizedekkel ezelőtt a szakirodalom⁸ – ha elvétel is, de – foglalkozott a hatóságok képviselőinek attitűdjével, akik mindamellet, hogy ismerik a jogszabályok betűjét és szellemét, a társadalom tagjaiként mégsem mentesek a stigmatizációs mechanizmustól, jogalkalmazókként pedig csak negatív tapasztalataik vannak. Garamvölgyi László⁹ a megelőzést csak akkor látná hatékonynak, ha ez a szemlélet megváltozna, azaz ha az érintettek megismernék a cigányság történetét, többet tudnának róluk, mint az „indianokról”.

Ez az elvárás a szocializmus idején nem jutott túl az elképzelés szintjén, mivel a romaság múltjának megismerésére nem volt intézményesített képzés. A rendszer-változás után sem indult be azonnal változás, örvendetes azonban, hogy – ha késedelmesen is, de – az utóbbi években valami kezd kimozdulni.

4 Nagy N. Péter – Tóth Ákos: i. m.

5 Uo.

6 Julez Máté: A rendőrség szociális szenzibilitása és az emberi jogok. Magyar Jog, 2009/10., 584. o.

7 Uo.

8 Garamvölgyi László: A fiatalokri cigánybűnözés megelőzésének problémáiról. Belügyi Szemle, 1988/7., 13–17. o.

9 Uo.

Ügyfélkezelési tapasztalatok

Az ügyek intézése folyamán azt tapasztaltam, hogy adott ügyben egy-két fiatalkorú roma elkövető mellett csapatostul jöttek a hozzátartozók, a rokonság, és egymás szavába vágva kérdeztek, érdeklődtek a tizenévesek ügyében. Közülük többen olyanok is szeszőlőként avatkoztak be, akiknek semmi közük nem volt az ügyhöz.

Idővel az rögződött bennem, hogy a romák rendkívül hangosak és szenvedélyesek, kötekedők, lobbanékonyak. A másik felismerés az volt – és ez vált előttem lényeges kérdéssé –, hogy a romák rendkívüli ellenszenvel viselkednek a hatóságok iránt, és bizalmatlanok is. Ez egyebek között azon volt lemérhető, amikor folyamatban lévő ügyekben kerestek meg, és hangosan panaszkodtak, hogy a rendőrségtől elküldték őket, nem álltak velük szóba, nem adtak beszélőt a fogva tartott gyermekével, vagy nem közölték velük, hogy hol tartják fogva. Sérelmezték azt is, hogy nem kaptak értesítést a fiatalok kihallgatására. Az sem volt ritka, amikor szidták a rendőrséget, hangoskodásuktól, áikaiktól volt hangos a hivatal épülete, és olykor kiszámíthatatlan volt, hogy ennek mi lehet a következménye.

Mindeme esetekben azon gondolkodtam, ha a romák ilyenek, akkor én mit tehetek.

Önképzésbe kezdtem, a témával foglalkozó forrásokból megismerhettem a cigányság eredetét, ősi kultúráját, hagyományait, szokásait. Az ismeretek valamivel közelebb vittek a romák helyzetének megismeréséhez, és arra juttattam, hogy nemcsak a régi élelfomához való ragaszkodásukat kell tiszteletben tartani, de küzdeni kell a társadalomban irántuk tapasztalható káros előítéletek ellen is.

A jogsértő roma elkövetők helyzete miatt ismereteimet kiterjesztettem a kriminológia, kriminálpszichológia, kriminálpedagógia elmélete irányába.

Igy aztán, amikor a későbbiekben egy-egy ügyben romák csapatai jelentek meg a hivatalban, a megszerzett ismeretek birtokában már felismertem a helyzetet, és az emberi méltóság tiszteletben tartása mellett határozottan tudtam intézkedni.

Mit jelentett ez a gyakorlatban?

Amikor csoportosan megjelentek a romák, az természetes, hogy az érintett ügyben nem valamennyien fognak megszólalni, ezért tisztáztuk, ki a jogosult, és egyedül ő léphetett be a hivatalos helyiségbe, a többiek pedig, felvilágosítás után, a portán várakoztak. Miután végeztem, az ügyfelet lekísértem a portáig, és a társaival együtt elhagyták az épületet. Nem volt inzultus, kötekedés, megköszönték, hogy tájékoztatást kaptak az ügyben. A későbbiekben pedig, amikor ismét érdeklődtek az ügyben, legnagyobb csodálkozásomra, egyedül az ügy jogosult roma érdekelte jött el.

Az egyik ügynek tíznél is több roma elkövetője volt – fiatal- és felnőtt korúak vegyesen –, bűnlajstromukon erőszakos és garázda cselekmények sokasága szere-

pelt. Az ügyben a tényállás felderíthetlensége miatt pótnyomozásra került sor. Ennek eredménye sem segített az ügy megalapozott döntésében, ezért másodszori pótnyomozásra került sor, és ebben részt vett az ügyész is. Az ügy vizsgálója sorolta a síráimait: a romákkal nehéz szót érteni, a folyosón tartózkodók hangoskodtak, cigány nyelven bekiabáltak, és ezzel zavarták a kihallgatásokat, a folyosón szolgálatot teljesítő főtörzsőrmester képtelen volt rendet tartani. Ilyen előzmények után jeleztem, hogy részt veszek az ügyészi-rendőri közös kihallgatásokon. Ekkor már a minimális romológiai ismeretek birtokában voltam, és magabiztosan kezdtem a feladatnak.

Csaknem harmincan jelentek meg, a folyosón bemutatkoztam nekik, elmondtam, hogy milyen célból jöttek az idézésre, és a kihallgatásukat a vizsgálóval közösen ejtjük meg. Majd megkérdeztem tőlük, hogy a társaságukból ki a menő. Valamennyien rámutattak egyvalakire, akit megkértem, hogy fáradjon be velem a szobába. Közöltem a romák megbecsülését élvező emberrel, hogy a vizsgálóval az igazság kiderítése érdekében közösen végzünk kihallgatást, de a nyugodt kihallgatáshoz elengedhetetlen, hogy a folyosón csend, rend legyen, kerüljék a hangoskodást, a bekiabálásokat. Az illető megértette a világos és egyértelmű kérést, és szavát adta, hogy csendben lesznek. Mondtam neki, hogy megbízunk benne, ő pedig a folyosón nagyon határozottan, cigány nyelven beszélt a társasághoz, és pillanatok alatt valóban síri csend lett. Délelőtt kilenc órakor elkezdtük a kihallgatást, amely délután három óráig csendben, fegyelmezett körülmények között tartott, közben nem kellett intézkedni folyosói rendezavarás miatt. A kihallgatás végén a vizsgáló elégedetten sóhajtott, mondván, hogy a nehéz ügy ellenére még nem volt ilyen könnyű napja. A főtörzsőrmester is csodálkozott, mert mindenre számított, csak arra nem, hogy a romákat nem kell rendre, fegyelemre intenie. A kihallgatás végén, a beidézettek távozása előtt, az említett roma megkérdezte az ügyésztől, hogy elégedett volt-e a fegyelmeléssel, segítette-e a kihallgatás rendjét. Kifejeztem az elismerésemet, és megköszöntem a segítségét.

Nem tettem csodát, csak emberségesen, kulturáltan végeztem a munkámat.

A bármely népcsoporttal kapcsolatos ismeretek hiánya a mindennapi életben és a közintézményekben történő ügyintézés során könnyen afférok forrása lehet, pusztán azért, mert nem ismerjük a kezelésük módját. Itthon ez a múltban és napjainkban is – gondolom, még a jövőben is – leginkább a romákkal való együttélésünk folyamán tapasztalható. Erre különösen a romákkal kapcsolatos hivatalos ügyek intézésekor kell odafigyelni, miközben a közhatalok ügyintézői sajnálatosan felkészületlenek a népcsoport szokásait, értékrendjét illetően. Pedig a roma ügyfelekkel való kapcsolatban ez nem jelentene különösebb erőfeszítést, fáradságot, sok múlik

a hozzáálláson. Álláspontom szerint, ha a romákkal tisztelettel beszélnek, ha partnernek tekintik és nem nézik le őket, ha a párbeszédet alkalmazzák, ha vannak rájuk vonatkozó követelmények, akkor rájövünk, hogy ők sem különböznek másoktól.

A jogalkalmazói gyakorlatom kezdetén, majd később is, tanácsalanul álltam az idézeteken kívül megjelenő romák csoportosulása láttán, az ismétlődések miatt pedig elgondolkodtam: vajon mi lehet ennek az oka?

E kérdést aztán fokozta az a jelenség, amikor első büntényes roma fiatalokú került a bíróság elé, ilyenkor a tárgyalásokra – a néhány idézetten kívül – olyan népes roma társaság sereglett össze, hogy alig fért be a tárgyalóterembe.

A későbbiekben, elmélyülve a romológiában, egyértelművé vált számomra, hogy a romák belső összetartozása, a csoportkohézió a megmaradásuk feltétele, és a hatások azonos módon érvényesülnek a közösség tagjainál, vagyis a csoport minden tagjának folyamatosan jelen kell lennie, a többiekkel együtt át kell élnie a történéseket. A közösségi szerkezet volt a túlélés záloga minden helyzetben.¹⁰

A romáknak számottevő nehézségeik vannak a jogaik érvényesítésében, sokszor maguk sincsenek tisztában helyzetükkel, jogaikkal és kötelezettségeikkel. Megfigyelhető, hogy kitaszítottnak érzik magukat, érzékelik a hátrányos megkülönböztetést, mert hiányzik a társadalmi felemelkedésükhöz szükséges felkészültségük. Ha a társadalom részéről kitaszítva érzik magukat, annak az lehet a következménye, hogy nem érzik magukra kötelezőnek a társadalom előírásait, és a következményeket. Ehelyett saját kis közösségükbe menekülnek. A romák ügyintézését segítő, az adminisztratív intézkedések helyett több figyelem, megértés és segítőkészség lenne elvárható a hatóságok és közhivatalok ügyintézőitől. Ennek sajnálatosan vannak negatív példái.

Orsós János esélyegyenlőségi szakértő szerint előfordul, hogy a romákat a hivatalokban félreérthetetlen megjegyzések fogadják, az esetleg írni-olvasni nem tudó ügyfelek szóban előadott beadványát nem foglalják írásba, sőt az ügyintéző olykor azonnal el is utasítja. Sokan úgy érzik, hogy származásuk egyaránt hátrányt jelent a segélykérelmek elbírálásánál és a közmunkánál. Például egy településen a jogerős bírói ítélet ellenére sem fizették ki egy roma asszonynak az amúgy alanyi jogon járó szociális támogatást.¹¹

Napjainkra már sajnos ott tartunk – politikusi vélemény¹² szerint is –, hogy sok roma származású honfitársunk bárhova fordul is, falakba ütközik; a köztisztviselőkben

10 Romano Rácz Sándor: Cigány sor. Osiris Kiadó, Budapest, 2006, 44. o.

11 Lencsés Károly: A romákat gyakrabban igazoltatták. Népszabadság, 2009. január 24.

<http://nol.hu/archivum/lap-20090124-20090124-8>

12 Molnár Csaba: „Az emlékezés lázadás”. Népszabadság, 2009. augusztus 2. http://www.nol.hu/velemeny/20090801_quot_az_emlekezés_lazadas_quot_

meg lehet várakoztatni, a munkahelyéről minden indok nélkül ki lehet tessékelni; az éj-jeli buszra jegye ellenére nem engedik felszállni; az iskolában külön terembe lehet külden, és az is biztos, hogy a boltban a roma kisfiú után megy a biztonsági őr azzal a feltételezéssel, hogy „ha valaki csokit fog lopni, az biztos a cigánygyerek lesz”.

Tapasztalatom szerint azonban az egyenjogúként kezelt romák, ha megértést, türelmet és bizalmat tapasztalnak, jogkövetők a hatósági ügyintézésben. Egyszer egy síró roma nő nyitott be hozzám, levegőt alig kapott, vizet kért. Leültem, mire ömlött belőle a szó, hogy a rendőrség nyomoz a fia ellen, letartóztatták, nem állnak vele szóba, beszélőt nem engedélyeztek, a kihallgatásra nem kapott értesítést.

Megtudtam, hogy az ügy befejezés előtt áll, és megígértem neki, hogy értesítik a fia ügyészi kihallgatásáról. Elérkezett a fiatalkorú kihallgatásának napja, ott volt az anyja is mint törvényes képviselő. Az iméntiek folytatása az az eset, amikor az előbbi roma nő egy másik roma nővel hívatlanul, idézés nélkül nyitotta rám az ajtót, és meghallgatást kért. Kiderült, hogy a másik nő fia ellen büntetőeljárás folyik, és a rendőrségnél elutasították. Nem tájékoztatták, a fogva tartott gyermekével nem beszélhetett, és tőlem remélték a segítséget.

Jogalkalmazóként mindig is fontosnak tartottam az ügyfelek megfelelő kezelését, megszólítását, lehetőleg az a többséghez vagy a kisebbséghez tartozó. Az előbbit a következő példákkal támasztom alá.

Két év alatt öt, huszonegy fiatalkorú elleni védelmeljesztési ügyben hét hivatásos pártfogó és huszonegy törvényes képviselő értesítésére került sor. A törvényes képviselőknél – a fiatalkorúnak szóló idézés mellékletként – levelet küldtem, amelyben szerepelt, hogy megjelenésük a fiatalkorút érintő vádemelés elhalasztásával kapcsolatos határozat kihirdetése céljából szükséges. Hangsúlyt helyeztem a pártfogói értesítés megfelelő előkészítésére is.

Ennek nyomán a fiatalkorúak és törvényes képviselőik idejében megjelentek. Ott voltak a pártfogók is. Ily módon lehetővé vált, hogy mielőbb jogerőssé váljon az érdemi határozat, és elindulhasson a pártfogói tevékenység. Sajnos a kirendelt védők csak elvétve jöttek el.

Azt csak megjegyzem, miszerint az udvariassághoz az is hozzátartozott, hogy a hozzám beidézetteket a liften magam kísértem fel hivatali szobámba, ez pedig feloldotta azok feszültségét, akik először találkoztak a fiatalkorúak ügyészével. Az sem volt mellékes, hogy a határozat kihirdetésénél megjelenő pártfogóknak lehetőségük volt azonnal kapcsolatot teremteni a pártfogóval, illetve szüleivel, és fordítva. Ez segítette a kölcsönös és hatékony együttműködés alapjainak megteremtésében. A fiatalkorúaknak és szüleiknek sok problémájuk van, a pártfogók tanácssal, segítségnyújtással szolgáltak. Előfordult, hogy egy-egy ilyen ügyészégi beszélgetés másfél-két óráig is tartott.

Jogalkalmazóként volt alkalmam megfigyelni, hogy a fiatalokú bűnelkövetők között sok a roma tizenéves, akiket csak aktákból, letartóztatotti kihallgatásukkor vagy a tárgyalóteremben volt alkalmam megismerni, de engem az is érdekelt, hogy miért válnak jogsértővé. A megismerést segítette, hogy javaslatomra a nyolcvanas években a pomázi gyermek- és ifjúságvédő intézetben tizenhat fővel ifjúsági klub alakult a szabadidő értelmes eltöltésére. A klubtagok többsége roma fiatal volt, szabadidőmben bejártam velük a fél országot. Eközben rengeteg tapasztalatot szereztem, egyre jobban megismertem őket, és ennek nyomán közelebb kerültem annak megértéséhez, hogy miért van velük dolguk a gyámügyi, bűnügyi és más hatóságoknak. Mindezeket a munkámban is hasznosíthattam.

Szerintem a cigányság megismerését már a középiskolában kellene tanítani. Ezzel szemben „...a roma és zsidó népesség gyakorlatilag kimaradt a *Cartographia* Tankönyvkiadó Kft. által újra kiadott középiskolai történelemoktatást segítő atlaszból”.¹³

A rendőrség arculatáról

A romák törvényes ügyfélkezelésében és egyéb jogos érdekeik érvényesítésében – más szervek és intézmények mellett – meghatározó szerepe van a rendőrségnek is. Ebben azonban nem várhatunk egyik napról a másikra látványos eredményeket, ez nem lehet kampányfeladat, a kapkodásnak, türelmetlenségnek rossz üzenete lehet.

A változást lassíthatják az efféle nézetek is: „...hiú ábránd egy több évtizedes pártállami örökségtől nehezen szabaduló rendőrségtől elvárni a kisebbségek tiszteletén alapuló kommunikációt és mindennapi működést”.¹⁴ Egy másik vélemény szerint, a leltűnt korok történelmi kutatások nyomán felszínre kerülő rendőri túlkapásaival sokszor nehezebb megküzdeni, mint a valós problémákkal.¹⁵

Ha csak a pártállami időket nézzük, vitathatatlan, hogy a rendőrség intézkedéseiben voltak túlkapások, például az emberek megalázása, félelemben tartása, a romák személyiségének, emberi méltóságának megsértése. A rendőri szervek próbálták a „cigányprobléma megoldásában a vezető szerepet játszani”.¹⁶ Hazánk-

13 Ónody-Molnár Dóra: *Kimaradt a nagydíjas atlaszból a holokauszt és a cigányság. Népszabadság*, 2009. augusztus 24.
http://www.nol.hu/belfold/oktatas/20090824-kimaradt_a_nagydijas_atlaszbol_a_holokauszt_es_a_ciganysag

14 Csányi Klára: *Rendőrök és romák. A közigazgatási kommunikáció egy sajtós kihívása. Európai Roma Rendvédelmi Bajvárosi Közhasznú Egyesület*, 2008, 56. o.

15 Julesz Máté: i. m. 580. o.

16 Györök Ferenc: *A cigánykasság társadalmi beilleszkedése. Belügyi Szemle*, 1963/7, 85–93. o.

ban voltak olyan helyek, ahol a romák csak a belügyi szervek előzetes engedélye után jelentkezhetek be, akár ideiglenesen vagy állandóra.¹⁷ Előfordult a magyar rendőri intézkedések túlzásba vitele a példaképnek tekintett szovjet intézkedések mintájára. De még a Szovjetunióban sem különböztették meg a személyi igazolványokat szín és jelleg szerint, mint Magyarországon.¹⁸

Néhány javaslat és példa a romákra vonatkozó rendőrségi gyakorlat változásához. Szerencsés lenne, ha a rendőrség állományában minél több, a különböző etnikai csoportokhoz tartozó személy szolgálna. Ennek jelentőségét és szükségességét Romano Rácz Sándor így látja: *„Ha lennének cigány rendőrök, akik tisztában vannak a roma törvényekkel, szokásokkal, tudnák például, hogy a veszélyeztetett roma férfi mindig a saját közösségében talál menedéket, s azt is tudnák, hogy miként lehet a gyanúsítottal is szót érteni – kommandósok bevonása nélkül.”*¹⁹

Pest megyében van olyan rendőrkapitányság, ahol két roma származású rendőr dolgozik. A rendőr kollégák elfogadták őket, semmilyen hátrányos megkülönböztetésben nem volt részük. A felkészültségük megegyezik a többi rendőr kollégáéval, az intézkedéseik szakszerűek, jogszerűek. Az állampolgároktól sem érkeztek negatív jelzések, a helyi lakosok elfogadták őket, nincs különbség rendőr és rendőr között. A megyei rendőri vezetés készen áll további roma rendőrök fogadására, de kevesen felelnek meg a felvételi követelményeknek, és ennek nem a követelményrendszer az oka. A rendőrök már az iskolai bünteljesztési programokon népszerűsítik a rendőri pályát, illetve a helyi médiában, rádióban közzé teszik a rendőrré válás feltételeit.²⁰

Százhatvan rendőr vett részt a megyei főkapitányság és egy civilszervezet kezdeményezése nyomán indított toleranciaprogramban: negyvenórás nyelvi és tízórás romológiai képzés. A résztvevők nyolcvan százaléká járőr, körzeti megbízott, nyomozó és vizsgáló.²¹

A harmincórás konfliktuskezelési tréningen 240 rendőr kapott gyakorlati képzést a diszkriminációmentes, az emberi jogokat tiszteletben tartó módszerekről, a konfliktushelyzetben való megfelelő kommunikáció és viselkedés (intézkedés) lehetőségeiről, szabályairól.²²

Húszan vettek részt nyolcvanórás nyelvi képzésen, és középfokú cigánynyelvizsgát tettek.²³

17 Horváth Ferenc: A telepen élő cigányok helyzete. Belügyi Szemle, 1963/2., 74–80. o.

18 Schiffer János – Dobos János: A cigánylakossággal kapcsolatos problémák a Szovjetunióban. Belügyi Szemle, 1963/3., 66–72. o.

19 Romano Rácz Sándor: l. m. 101. o.

20 Pest Megyei Rendőr-főkapitányság Bünteljesztési Osztály 440-4577/2009. évi információja.

21 Uo.

22 Uo.

23 Uo.

A megyei főkapitányság megelőzési feladatai közé tartozik, hogy a főkapitányságon és tizenhárom városi kapitányságon az ügyeletes tisztek, a bűnmegelőzéssel és áldozatvédelemmel foglalkozó munkatársak szervezett ügyfélkapcsolati képzést kaptak, ennek célja a szolgálatközpontú szemléletformálás, a konfliktushelyzetek elkerülése és a korrupció csökkentése volt.²⁴

A fiatalkorúak ügyészeként a hatályos utasításban szabályozott büntetőjogon kívüli tevékenységeim közé tartozott az illetékességi területen működő állami, társadalmi és civilszervezetekkel való együttműködés kiépítése, és hogy a munkámból következő ajánlásaimmal, javaslataimmal elősegítsem a bűnözés megelőzését.

Éltem ennek lehetőségével, és megtapasztaltam, hogy más az ügyek írásztal mellőli megítélése, és más a hivatali szobán kívül, a valóságot közelebbről szemügyre venni, érzékelni, megfigyelni; ez a hozzáállás sikeres volt a napi munkámban. A megelőzéshez elengedhetetlen ismeretek, információk megszerzése érdekében különböző szakmai partnerszervezetekkel²⁵ sikerült együttműködési kapcsolatot kialakítani.

A későbbiekben gyakran meglátogattam a gyermek- és ifjúságvédő intézet különböző lakásothonait és más ifjúsági közösségeit, ahol beszélgettünk a gondjairól, nehézségeikről és élethelyzetükről. Ezeknek a tizenéveseknek sok mondanivalójuk volt, őszintén beszéltek a problémáikról.

Mindez szemlélteti azt a terepmunkát, amelybe megpróbáltam bevonni a társatóságok, például a rendőrség képviselőit is, de akadályoztatásukra hivatkozva szinte kivétel nélkül elzárkóztak az efféle együttműködéstől. Ennek figyelmeztető tapasztalata, hogy a civil segítő szolgálatok *„nem jelentkeznek a rendőrségen, hogy segítségre szorulokat találjanak, inkább maguk próbálkoznak utcai kereső szolgálatokkal”*.²⁶

A terepmunkám ismeretei hasonlítanak napjaink rendőrség–roma kapcsolatahoz. Tudomásul kell venni, hogy a roma értelmiséggel és népeiséggel való együttműködés nélkül az említett gondokra nincs megoldás. A rendőrségi kommunikációból hiányzik a romákkal folytatott párbeszéd, a rendszeres, személyes találkozás a kisebbségi közösségekkel. A kölcsönös párbeszéd lehetőséget adna – egyebek között – arra, hogy a romák is elmondhassák, mit várnak a rendőrségtől, ezzel

24 Csányi Klára: i. m. 53. o.

25 Szakmai partnerek voltak: Országos Gyermekvédő Liga, „Józan Élet” Egészség- és Családvédő Országos Szövetség, Fehér Gyűrű Egyesület, Humanitás Bűnmegelőzési és Társadalmi Beilleszkedést Segítő Társaság, Magyar Kriminológiai Társaság, Kriminálpedagógiai és Kriminálpszichológiai Munkaközösség Viktimológiai Szakcsoport, Országos Alkoholizmus Elleni Klubbizottság, Mentálhigiénés Programiroda, a Tizenéves Tanácsadó Információs és Fejlesztő Egyesület – és a sor folytatható.

26 Németh Zsolt: A bűnmegelőzés koncepciójához. Kriminológiai Közlemények 95. Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1977, 135–138. o.

érezhetnék: fontosak a rendőrségnek, számukra is ugyanúgy szolgált a rendőrség, mint a nem romák számára.²⁷ Másokhoz hasonlóan²⁸ magam is úgy vélem, a kapitányságvezető és a területen dolgozó rendőr évente egyszer minden roma közösséget meglátogathatna.

Márai Sándor szavai ezúttal is megszívlelendők: „A mások nyomonúsága ügyében érezzél, hevüljél, cselekedjél [...] ha kell, kövess el mindent, hogy segíts.”²⁹

27 Csányi Klára: i. m. 57. o.

28 Uo. 58. o.

29 Márai Sándor: Fűveskönyv. <http://tau.hu/files/msfűves.pdf>